

Zbývá ještě jeden zajímavý závěr. Je-li česká píseň ve svém ryze hudebním hávu typickou lidovou kulturou odvozenou od kultury umělé, zachovává nám moravská sbírka Sušilova alespoň částí zápisů žňových písní vzácný kulturní výtvar předcivilizační anebo předvzdělanostní, který uchovává ve své skladbě i ve své živé formě zcela jiný řád, než jaký vytvořila ve svém staletém vývoji hudba umělá. Vedle nich zachycuje Sušilova sbírka množství tvarů přechodných, mísících složky jednoho typu se složkami typu druhého a přibírajících nejednou i zvláštní vlivy umělé hudby, na př. gregoriánského chorálu, a ty prostředkují spojitost této ryze lidové kultury s kulturou umělou; a konečně v charakteristickém územním rozložení i formy, které vznikly už pod přímým vlivem hudební vzdělanosti umělé.

Sušilova sbírka je ve své pestrosti a mnohostrannosti materiálu skvělým obrazem složitých hudebně národopisných a lidově kulturních poměrů moravských. S bohatstvím jazyka a nářečí spojuje nejen pestrou směsici lidových motivů slovesných, nýbrž i typologicky významnou směsici lidových výtvarů hudebních, z nichž množství dnes už asi vymizelo nenávratně z paměti lidu. A v tom je také nepochybně největší význam tohoto krásného sběratelského díla.

*

Práce, kterou měli vydavatelé se sbírkou Sušilovou, nebyla vždy snadná. Jejich snaha se nesla za tím, podati co nejvěrněji písně tak, jak je Sušil ve své sbírce otiskl. Při tom jim však bylo vyrovnati se s drobnou labilitou textů, která se ve sbírce přes všechno Sušilovo úsilí o věrné podání písní vyskytuje. Všimněme si věci nejprve po stránce textové.

Labilnost textu v podrobnostech vzniká v písních ovšem již tím, že zpěváci sami občas text písně poněkud zkomolí. Jindy jsou zase nedůslední v užívání nářečí, zvláště když píseň byla převzata z jednoho nářečí do druhého. O tom nám názorně vypravují rýmy. Sušil upozornil na tuto věc u písně č. 204 [436], kde místo rýmu zaznamenaného: *děvče — vyšla* byl jistě původně rým: *dívča — vyšla*. Těchto případů je ve sbírce mnoho (na př. rým *zelenej — zemdlený*, kde asi zasáhl vliv školy). Sušil tuto věc dobře znal a v úvodě proto prohlásil jednou provždy, že lidové písně za d o k o n a l ý obraz podřečí sloužiti nemohou. Těchto nedůsledností nářečních zaznamenal P. Vychodil ve své monografii o Sušilovi mnoho (str. 251—252). Správně však uvádí též, že nacházíme po této stránce v textech Sušilových písní také hojně nesprávnosti co do dialektu, jež zavinila nedostatečná tehdy všeobecná známost moravských dialektů (pokud nejde o chyby tiskové). Vychodil jich uvádí (na str. 252—254) celou řadu. Leckterá nedůslednost v dialektických tvarech však vznikla snad také z toho, že si Sušil některé verše zapsal občas, jak vidíme z jeho příručního výtisku sbírky z r. 1835, jen začátečními písmeny na místě sběru a teprve doma text doplňoval. (Ohlas této jeho praxe vnikl na několika místech i do definitivní sbírky, kde jsou slova naznačena jen začátečními písmeny.) Jindy vzniká labilita nářečního výrazu z toho, že Sušil při výběru definitivního textu používá variantů z rozličných nářečí. Projeví se nezřídka tím, že v textu pod nápěvem je dialekt jiný než v textu vlastním. Konečně k tomu přistupují drobné nedůslednosti Sušilových zápisů vůbec, o nichž se ještě zmíníme.

Další labilnost v znění textu působí špatné provedení a korigování sazby, které můžeme ve sbírce velmi často zjistit, takže zbylo v textu mnoho chyb. Rozeznati tyto skutečné c h y b y tiskářské od labilnosti, kterou do textu vnesl již zpěvák, a od drobných nepřesností zapisovatele, je někdy velmi těžké. Na pomoc nám tu bylo druhé vydání definitivní sbírky z r. 1860, které tyto chyby někdy opravuje — ač ovšem na druhé straně vnáší do textu zase chyby nové. Vydavatelé vyšli při své ediční práci z vydání prvního jakožto z vydání, které Sušil sám redigoval. Není totiž známo, zda druhé vydání prošlo všude rukama Sušilovými (nenajdeme je vůbec zaznamenáno v literárně historických pracích). Při redakci textu i nápěvu se tedy drželi vydání prvního, ale přihlíželi k druhému vydání potud, pokud jsou v něm nedůslednosti, chyby a nesprávnosti prvního vydání opraveny, protože účast Sušilova na těchto opravách není vyloučena. (Spornou ji ovšem